

DİL ÖĞRETİMİNDE YAZINSAL METİNLERİN YERİ

Özcan Erişek , Fatma Yücel

*Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi,
Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Almanca Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum*

ÖZET

Yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlerin kullanılmasının öğrenciyi olduğundan daha etkin kılacağı ve dil öğretiminin yanı sıra onun kültür ve bilgi düzeyine de katkıda bulunacağı gibi, yine onun farklı kültürlerle karşı hoşgörülü olmasını da sağlayacağı olasıdır. Bu da yabancı dil öğretiminin kültürlerarası bildirişim yetisini pekiştirmesini içeren bir yöntemle göre düzenlenmesi anlamına gelir ki, yabancı dil öğretiminde yazınsal metinlerin kullanılması bu amaca yönelik en temel yollardan birisidir.

Anahtar Kelimeler

Yabancı Dil Öğretimi, Alımlama Estetiği, Dil Öğretim Yöntemleri, Kültürlerarası İletişim

THE IMPORTANCE OF LITERARY TEXTS IN LANGUAGE TEACHING

ABSTRACT

It is assumed that using literary texts in language teaching would contribute to the effective participation of the learners, improve their culture and knowledge level as well as language learning and their tolerance to different cultures. This means language teaching should be based on an intercultural interaction model which uses literary texts as one of the main techniques.

Key words:

Foreign language teaching, interpretation, language teaching methods, intercultural, inteaaction

1. Giriş

Bir sesli göstergeler dizgesi olan dil, aynı toplulukta yaşayan ya da aynı ulustan olan insanların anlaşabilmelerini sağlayan en gelişmiş bildirişim aracıdır. Dil, toplumun ortaklaşa oluşturduğu ve kullandığı canlı bir varlık, toplumsal bir kurumdur. Yine diğer bir yönüyle dil, insana dünyaya açılma, dünyayla ilişki kurma olanağı sağlayan, onu öteki canlı varlıklardan ayıran ve onu özgür kılan temel bir niteliktir. İnsan dışında başka hiçbir canlının bu anlamda bir dili yoktur. Çevresini aşabilmeyi, onun dışına çıkabilmeyi, doğanın ve kendisinin bilincine varabilmeyi hep dile borçludur insan. Bütün bu nitelikleriyle insan çevresini değiştirebilmiş, doğayı işleyip ona bir şeyler katabilmiştir. Kültür diye nitelendirdiğimiz şey de, onun doğaya kattıklarının toplamından başka bir şey değildir ve bu o toplumun dilinde de yansısını bulur. O, geçmişle gelecek arasında bir köprü, toplumsal yaşamda düşüncenin vazgeçilmez bir parçası, yüzyılların ürünü bir birikimdir.

Yabancı dil ise evrensel kültüre açılan en önemli kapıdır. Yerel kültürün sınırlarını aşıp ulusal kültürün çerçevesi içine giren birey, düşünme etkinliğini sürdürdüğü ölçüde evrensel kültürü tanıma gereksinimi duyacaktır. Bu, yüzyılımızın ekonomik, kültürel, siyasal, bilimsel başarılarının olmazsa olmaz koşulu olmasının yanı sıra kültürel bakımdan bireylerin ulaşması gereken bir nitelik olarak da kabul edilmelidir.

2. Yabancı Dil Öğretimi Üzerine

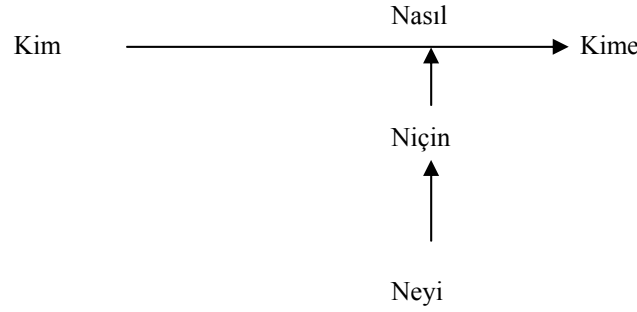
Konusu ve konumu bakımından yabancı dil öğretimi, toplumsal ve bilimsel gelişmelere, toplumu oluşturan bireylerin yabancı dile biçtikleri değerlere koşut olarak içerik, yöntem, araç ve gereç açısından büyük değişikliklere uğramaktadır. Yabancı dil öğretimi alanında yaşanan bu türden değişimleri yakından izlemek ve bunları gerek ulusal gerekse bireysel seçimlerle uygulama alanına aktarmak zorunluluğu doğmaktadır.

Son yıllarda diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de yabancı dil öğretimi alanında önemli değişiklikler görülmektedir. Bu süreçte yabancı dil öğretiminde yapay ve kurmaca metinlerin yerini yazınsal metinlerin almasına tanık olunmaktadır. Kuşkusuz yazınsal metinlerden yararlanma,

yabancı dil öğretimi alanında egemen olan yeni yönelimlerin yarattığı bir sonuçtur. Her alanda küreselleşmenin yaşandığı günümüz koşulları da göz önüne alındığında, kültürlerarası iletişimi üst amaç olarak benimseyen bu yeni anlayışta asıl olan, edinilen yabancı dil aracılığıyla öğrenenlerin kültürlerarası iletişim yetilerinin de geliştirilmesidir. “Yabancı dil, yabancı kültürün taşıyıcılığını yaptığına göre, yabancı dil öğrenme, yabancı kültürü tanımanın, yabancı olanı anlamının temel yollarından biridir. Çok kültürlülüğe ulaşmayı öngören bu yaklaşım (...) yabancı dil öğretimi kapsamında yabancı kültürü yansıtan ürünler olarak yazınsal metinlerin de işlenmesi gerektiği yolundaki görüşlere, daha sağlam bir işlerlik ve geçerlilik kazandırmıştır” (Polat, 1993, 181).

Genel olarak bir şeyin öğretilmesi söz konusu olduğunda beş temel soruya en uygun yanıtın verilmesi eğitim ve öğretimin kalitesi ve amacına ulaşabilmesi için oldukça önemlidir.

“Kim?, Kime?, Neyi?, Niçin?, Nasıl öğretecek?” sorularının öncelikle bilinçli bir biçimde yanıtlanması gerekir.

Kim öğretecek sorusu öğretmenin nasıl yetiştirilmesi gerektiğine, kime öğretecek sorusu öğrenenin nasıl olması gerektiğine ve ne öğretecek sorusu programın kapsayacağı konulara götürecektir öğreticiyi. Niçin ve nasıl öğretecek sorusu ise yöntem sorununa ışık tutacaktır (Sunel, 1989, 137).

Yöntem seçiminden önce öğrencinin özelliklerinin belirlenmesi gereklidir. Çünkü öğrenme psikolojisinde iki ayrı öğrenme tarz ve dönemin varlığından söz edilir (Günçe, Jersil, 1972, 64):

1-*Refleksle öğrenme*; alışkanlıkla öğrenme, koşullandırma ile öğrenme adlarıyla karşımıza çıkan birinci dönem 12-13 yaşlarına kadar olan dönemi kapsar ve özellikle belleğin en açık olduğu 8-9 yaşlarına kadar olan sürenin en verimli dönem olduğunu vurgular.

2-*Usa vurma yoluyla öğrenme* ya da *kavramsal öğrenme* diye adlandırılan ikinci dönem. Bu dönem 12-13 yaşlarından sonra insanın daha çok usa vurarak, bilgileri kavramlar üzerine oturarak öğrendiği dönemdir.

Gülseren Günçe özellikle dil öğretiminde bu iki dönemin bilinmesi gerektiğini vurgular ve

“küçük çocukların yabancı dilin ses ve duyuş özelliklerine karşı çok keskin kulakları olduğunu, daha ileri yaşlarda ise çocukların ve büyüklerin dil öğrenirken daha çok dilbilgisi, kavram ve anlam üstünde durdukları ve birincilerin bu nedenle üstün bir durumda olduklarını” belirtir (1972, 64).

Yabancı dil öğretiminde yöntem seçimi yapılırken bu durum göz önünde bulundurulmalı ve yöntem öğrencinin özelliklerine göre seçilmelidir. 7 yaşındaki çocuk gördüğünü veya duyduğunu bir defa da öğrenebilirken, 19 yaşına gelmiş bir kişinin bir defa da öğrenme olasılığı oldukça düşüktür. Bu özellikler dikkate alınarak üniversite düzeyinde anlam ve kavrama yönelik öğretime geçilmiştir.

3. Yabancı Dil Öğretimi ve Yazınsal Metin

3.1. Yabancı Dil Öğretiminde Yazının Yeri

Yabancı dil derslerinde yazının yeniden keşfi kurmaca metinlerin ve yapay alıştırmaaların egemenliğine son vermiş, günlük iletişim dilini ön plana çıkarmıştır. Günlük dile yönelik söyleşi (diyalog) metinleriyle öğretim sürdürüldüğünde, öğrenci bu betiklerden sıkılmakta, bu basit ve yapay metinleri sıkıcı ve çocuksu bulmaktadır. Bu tür sorunları önlemek için gerçek yaşamı yansıtan ve dilin tüm zenginliklerini en iyi biçimde kullanan yazarların yapıtlarından seçilmiş metinlerin kullanılması öğrenci için daha uygun olacaktır (Kutlu, 1977, 148). Burada yazının ödevi, eski bir öğretisel sorun olan bu yapaylık ikilemini aşmak, çözüm önerileri sunmaktır. Bu da ancak öğrenci odaklı dersle başarılabilir. Derste kullanılacak metinler, öğrenciye kendisinin dışında bir rol yüklememeli, tam tersine öğrencinin kendisini ortaya koyabileceği, kendi bilgisini

gösterebileceği olanaklar tanıyan metinlerden oluşmalıdır. Unutulmamalıdır ki, bu da ancak öğrenen-öğretici ve öğrenen-metin arasındaki iletişimin sağlanabilmesiyle gerçekleşir. Bu nedenle son yıllarda yabancı dil öğretiminde iletişimsel dil öğretimi yöntemi ve yazınsal metinler önem kazanmıştır.

Yabancı dil dersinde yazının getirisi nedir diye düşünüldüğünde ilk akla gelen yazının dilin ürünü olduğu, malzemesini dilden aldığı ve yazın incelemesinin aynı zamanda dil incelemesi olduğudur. Belli bir dönemdeki dil varlığını incelemek için önemli bir kaynak da, o toplumun kültürel birikimi, yazılı yapıtlarıdır. Bu açıdan masal, destan, öykü, roman gibi yazınsal metinler de o dönemin en önemli verileridir.

1974 yılında yayınladığı “Einführung in die Didaktik der neueren Sprachen” adlı yapıtında Helmut Heuer şöyle bir saptamada bulunmuştur(1974, 20):

“Yazın bilimi orta okul düzeyinde yabancı dil dersinin öğretimi açısından sadece bir yan alandır. Lise düzeyinde ise yazın bilgisinin öğretiminin geliştirilmiş olması gerekir. “

Heuer’in bu saptaması yazın bilimini ve yazınsal metinleri öğretimin ilk yıllarında yabancı dil derslerinde önemsiz gören ve ancak ileri düzeydeki derslerde yazınbilimine önem verilmesini öneren bir yabancı dil öğretimini gösterir. Heuer’in bu saptaması ılımlı ve çekingendir. Ama buna karşın yabancı dil derslerinde kurmaca metinlerin ders ortamında ele alınması için, gerekli koşulların uygun olmadığını düşünen, bu tür metinlerin okullarda azaltılmasını isteyen seslerin yükselmesine yol açar. Dahrendorf iletişimsel yöntemin kullanıldığı yabancı dil derslerinde yazınsal metin incelemesini şöyle tanımlar (Dahrendorf, 1980, 5):

“Yazın incelemesi şu anlama gelir: Öğrenci yazına yönlendirilen pasif bir nesne değil, bilakis metinleri inceleyen aktif bir özne durumundadır. O çözümler, karşılaştırır, tamamlar, alımlar ve onu kendi fantazisinde yaratır. Metni ihtiyaçları doğrultusunda özümser ve ihtiyaçlarına dayandırır. “

Son on-yirmi yıl içindeki değişiklikler, gelişmeler yazın biliminde de köklü değişimlere yol açmıştır. Yazın olgusunun eskisinden çok farklı biçimde ele alınmasını yazın bilimciler “Paradigma Değişimi” diye adlandırmakta ve yabancı dil öğretiminde yazın

metinlerinden çok kurma metinler kullanılmaktayken, bu değişimden sonra yazın metninin dil öğretimindeki yeri ve işlevi yeniden sorgulanmış ve bu metinler dil öğretiminin önemli bir bölümünü oluşturmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden biri de 1970'lerden sonra giderek sesini duyuran "Alımlama Estetiği" dir. Alımlama estetiğinin oluşması ve gelişmesinin nedeni de son yıllarda ortaya çıkan ve geliştirilen akımlardır. Bunlar;

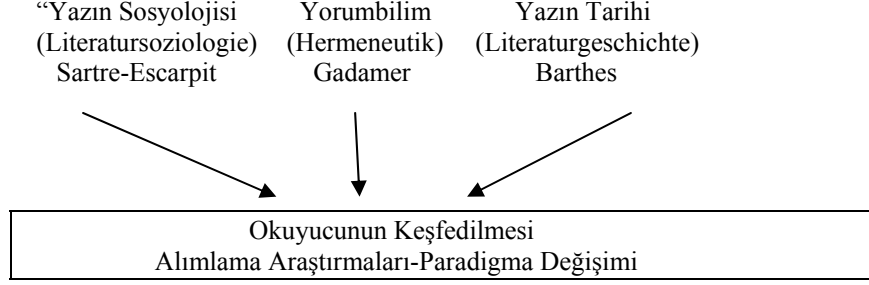
1-Jean Paul Sartre, Robert Escarpirt'in öncülüklerini yaptıkları toplum ile yazının karşılıklı ilişkilerini inceleyen "yazın sosyolojisi" (Literatursoziologie),

2-Hans-Georg Gadamer'in geliştirdiği sanatın ve yazının alımlanmasıyla ilgilenen, dolayısıyla anlamayla ilgilenen "yorumbilim" (Hermeneutik),

3-Saussure, Eco, Barthes gibi yapısalcıların öncülüğünü yaptıkları toplum, okuyucu, yapıt ilişkisine yönelen ve yazınsal yapıtların anlam örgüsünü, makro ve mikro yapısını göstergeler aracılığıyla inceleyen yapısalcılık ve yazın tarihine ilişkin yayınlardır.

3.2. Yabancı Dil Öğretiminde Paradigmatik Dönüşüm

Kast 1984 yılında yayınladığı "Literatur im Unterricht" adlı yapıtında yeni paradigma değişimini aşağıdaki biçimde şemalaştırmıştır(1984, 39):

Eski Paradigma	Yeni Paradigma
Yazın otoriteleri(yalnız yüksek yazın)	Geniş metin sunumu(gündelik yazın da)
Yazın aracılığıyla estetik eğitimi	Yazınla ve yazın aracılığıyla deneyim kazandırma
Öğrenci yazının nesnesidir: yazın merkezli	Yazın öğrencinin nesnesidir: Okur merkezli
İletinin öğrenenden daha önemli olması	Öğrenenin iletiden daha önemli olması
Yazar bakış açısı	Alımlama bakış açısı
Metin durağan, kapalı ve özgündür.	Metin dinamik, açık ve süreçseldir.
Anlam sabittir. (Tek anlamlı)	Okuyucu anlamı belirler. (Çok anlamlı)
Zamandan bağımsız	Zamana bağımlılık

Bütün bu akımlar, araştırmacıların ilgisini okuyucunun yeniden keşfine ve alımlama estetiğine yöneltti (Kast, 1984, 23). Şunu da unutmamalıyız ki, “okur”u ilk kez ön plana çıkaran alımlama estetikçileri olmamıştır. Antik çağın poetikalarında da okura önem verilir, yazar sürekli okurunun ya da dinleyeninin görüşüne saygı gösterirdi. Şara Sayın bu konuda şöyle der(1989, 15):

“ . . . her yazın yapıtının, kendi okurun imgesini de birlikte getirdiği görüşü çok eski bir görüştür. Alımlama estetiğinin getirdiği yenilik ise “açık”, çok anlamlı yazın metninin okur tarafından alımlanma sürecine eğilinmesi, bir yandan okurun alımlama koşullarına olduğu

kadar öte yandan yazın metninin pragmatik boyutunun incelenmesine yönelmiş olmasıdır. “

Alımlama araştırmaları bir metnin tek başına var olamayacağını, okuma eylemi sırasında tekrar tekrar yeni anlamlar kazandığını ortaya koydular. Bu nedenle metne yönelik söylemler salt metinle ilgili değil, metnin farklı alımlamalarıyla ilgilidir.

Bu bakış açısıyla metine yaklaşan Kast, bir metnin iki yazarının olduğunu belirlemiştir(Kast, 1984, 24):

“1-Metnin yazarı (Geleneksel anlamda yazar)

2-Metni alımlayan, metne anlam veren okur (Kast okuru (Mitautor) ortak yazar olarak nitelendirir.)”

Kuşkusuz her iki yazarın görevleri birbirinden farklıdır. Yazar bir metni sohbet, bilgilendirme, eğitime gibi belli bir amaçla yazar ve böylece okuyucuda bir şeyler uyandırmaya çalışır. Bunu yaparken okura belirli alımlama ve anlama olanakları sunacak, kendince etkileme araçları kullanır. Okuyucu ise kendine özgü beklentileri, deneyimleri ve bilgileriyle metne yaklaşır ve ona böylelikle yeni ve kendine özgü bir anlam verir. Ancak bunu metinden hareketle ve metnin sınırları içinde yapar. Çünkü metin doğrudan anlam içermez, yalnız farklı anlamları doğuran olanaklar sunar.

Dil öğretiminde yazınsal metinleri kullanırken göz önünde bulundurulması gereken ilk özellik öğrencinin odak nokta olmasıdır. Ancak bu, eskiden olduğu gibi yazarın bakış açısı nedir ya da metnin ana düşüncesi nedir gibi sorular sorarak değil, metin ile öğrenci arasında iletişim kurularak yapılır. Öğretmen öğrencinin yaratıcı gücünü yazar odaklı sorularla sınırlamak yerine, onu metnin alımlanmasında özgür bırakarak, öğrencinin yorumlarına önem vermelidir. Burada öğrenci hem dilini -ki, bizim için önemli olan da budur- hem de yorum gücünü geliştirecektir. Öğretmenin öğrenciye; *Yazar burada ne diyor? Metnin vermek istediği nedir?* gibi sorular yöneltmesi öğrencinin düşünme yetisini daralttığı gibi dilini de sınırlar. Dil öğretiminde yazarın ne dediğinden çok, okurun ne anladığı önemlidir. Böyle bir tutum öğrenciye kendi görüşlerini aktarabilme olanağı sunar. Burada öğrenci yazarın rolünü üstlenmez ve kendisini yazarın yerine koyması da gerekmez. O, metin ile baş başadır ve amaç yazarın değil, yapının dünyasına girmektir. Metnin içeriğine tutarlı bir yorum getirebilmek için de eldeki tek ipucu ve

kaynak metnin kendisidir. Böyle bir yaklaşım, dersin zevkli ve tartışmalı geçmesini sağlamanın yanı sıra, bir metin için birden çok özgün yorumların ortaya çıkmasını da sağlar. Zaten bir metnin yalnız bir yorumu da düşünülemez. Özellikle yabancı dil öğretiminde, metnin alımlanmasında öğrenen kişi ile metin arasındaki kültür farklılığı dikkate alındığında birbirinden farklı ve ilginç yorumların da olacağı kesindir. Bu durumun, öğrenenin metni anlamasında ve alımlamasında zorluklara yol açabileceği de unutulmamalıdır. Ana dilinde yazılmış bir metni okuyan kişinin anlama sorunu olmadığı gibi, metnin yazıldığı kültürle de o kişi özdeşdir. Oysa yabancı dil öğrencisi, dile olduğu gibi kültüre de yabancıdır. Öğrenci kendi koşullarına göre metni algılar ve alımlar. Böylece kendi yaratıcılığını kullanır ve belki de başkalarının göremediklerini görür.

Bu açıdan bakıldığında, yabancı dil aynı zamanda farklı düşünmeyi ve algılamayı da öğrenene öğretecek, yabancı yazın metinleriyle öğrencinin dünyaya bakış açısını da değiştirecektir. Öğrenci kendi kültürüyle yeni karşılaştığı yabancı kültürü yerinde karşılaştırarak, bir takım çıkarımlar yapacak, kendi kültürünü ve kendisini daha iyi tanıyacaktır.

Yabancı dil derslerinde yazınsal metinleri kullanırken ilk olarak okurun ve metnin aynı kültürün birer parçası olmadıkları, farklı kültürlerden geldikleri unutulmamalıdır. Gerçi aynı kültürün birer parçası olan insanların bile alımlamaları ve yorumları farklılık gösterebilmektedir. Kişinin ön bilgisi, kültürü, dünyaya bakış açısı gibi bireysel özellikler burada önem taşır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, yazar yapıtını, metnini oluştururken her şeyi söylemez. Söylediklerinin içinde söylenmeyen, okuyucunun anlam vermesi beklenen, boşluklar vardır. Yazar bu boşlukları okuyucunun doldurması için bırakır. Tabii ki, okuyucu bu boş alanları doldururken ne kendisini yazarın yerine koyar, ne de metni baştan yazar. O okur olarak kendi ön bilgisini, beklentilerini, sezgilerini ve tepkilerini kullanarak metni kendince anlar ve alımlar. Okurun ve koşulların değişmesiyle doğal olarak somutlama işlemi de değişir. Anlamayla ilgilenen bütün bilimler ön bilginin önemini vurgular.

3.3. Yazınsal Metinlerin Yabancı Dil Öğretimine Sunduğu Olanaklar

Derste yalnızca dilbilgisi kurallarını ve kalıplarını sık sık yineleyerek veren bir öğretmenin dersinden öğrencinin alacağı fazla bir şey yoktur. Oysa öğrencilerine uygun yazınsal metinlerle yönelen öğretmen, öğrencilerini yönlendirecek ve onlara öncülük edecektir. Yabancı dil dersinde yazınsal metinlerin kullanılmasının yararları şöyle sıralanabilir(Kutad, 1996, 40-41):

“1-Öğrencinin öğrendiği dilin kullanıldığı ülkelerin yazını ve kültürünü tanımaya olanak sağlar.

2-Sanatsal yolla o ülkenin yurt bilgisi ve tarihi ile ilgili bilgi edinmesine katkıda bulunur.

3-Öğrenci kendi kültürü ile yabancı kültür arasındaki benzer ve farklı yönlerin ayırımına varır. Yabancı olana karşı hoşgörü ile yaklaşmayı öğrenir, saplantılardan arınmış bir düşünme alışkanlığı kazanır.

4-Öğrencide eleştirel bakış gelişecek, yorumlayıcı ve farklı düşünceler geliştirmeyi öğrenecektir. Çok yönlü düşünmenin öğretilmesi, başka bir deyişle bir sorunun tek bir bakış açısından değil de çeşitli açılardan ele alınıp değerlendirilmesini sağlayacaktır.

5-Öğrenci, derste edilgen bir dinleyici ve tekrarlayıcı olmaktan çıkıp, dersin oluşumunda etkin bir katılımcı olacaktır.

6-Öğrenci üzerinde çalıştığı yazınsal metinle ilgili düşüncelerini ve tepkilerini dile getirirken, metinde yer alan dil yapılarını ve sözcükleri kullanacak, böylece o dille ilgili bilgi dağarcığını geliştirecektir.

7-Öğrencinin okuma duyarlılığı gelişecek ve bilinçlenecektir.

8-Öğrenci etkin okur kimliğine kavuşacaktır. Okuduğunu anlamak ve anladığını dile getirmekle kalmayacak, kendi düşüncesini etkin kılarak, kişiliğinin oluşmasına katkıda bulunacaktır. “

Bu yöntemin öğrenenin kişilik gelişimine de katkıda bulunacağı kuşkusuzdur. Metin hakkında bir şeyler söyleyebilmek, kendini ortaya koyabilmek, öğrenciyi derse çok daha kolay motive edecek, bu konuda söyleyecek bir şeylerinin olması bile onun kendine olan güveninin artmasına olanak sağlayacaktır. Hunfeld’in de vurguladığı gibi dilbilgisi kurallarının, kalıplarının sürekli ortaya koyulmadığı yerde, yazınsal metinler en uygun seçeneklerdir.(Hunfeld, 1982, 25)

Yabancı dilde yazılan bir metin iki boyutta ele alınmalıdır. Bunlardan ilki yabancı dil öğrencisi için “kültür boyutu”, ikincisi ise “dil ve anlam boyutu”dur. Yazınsal metnin yabancı dilde yazılmış olması öğrenciyi olumsuz etkilemez. Özellikle de öğrencinin yabancı dil öğrencisi olduğu düşünülürse bu oldukça doğaldır. Yalnız yabancı dilde yabancı yazarın yazdığı metin elbette yabancı kültürü içerir. Öğrenci yabancı olduğu bir kültür ürününü okurken dışlanma, korku gibi duygulara kapılmanın yanı sıra merak ve hayranlık da duyacaktır. Metnin kültürünü zaman zaman kendi kültürüyle karşılaştıran öğrenci, kendi kültürü ile yabancı kültür arasındaki farklı ve benzer yönlerin ayırımını yaparak kendi kültürünü de daha iyi alımlayacaktır. Neuner’in vurguladığı gibi,

“Kendi dünyasında da benzeri olan bu yabancı durumları açıklayamamak öğrencide bir gerilime yol açar. Öğretimbilimsel açıdan bilimsel düzenlemeler yapıldığında, bu gerilim öğrencinin derse olan ilgisinin artmasına yol açan, öğrenciyi güdüleyen bir etmen olabilir” (Kudat, 1996, 39).

Bir toplumun tarih içinde oluşturduğu dizgelerin tümü o toplumun dilidir. Belirli bir dönemde kendini anlatmak için kullandığı dil ise o toplumun sözüdür. Toplumun kültüründe ne varsa diline de yansımıştır. Hatta kültür dille ve dilde yaşar, gelişir, birikir. Dil kültürün en önemli taşıyıcısıdır. Humboldt da bu yöndeki düşünceleriyle dil-kültür bağlantısı üzerinde ısrarla durur. Ona göre dil düşünceyi yaratır, düşünce de çevresinde kültürü oluşturur.

“... bireyin kendini çevreleyen kitle ile bağlılıkları vardır. Bu bağlılıkların sonucu olarak onun her düşünce etkinliği çevresinin de düşünce etkinliğinin içine girer. Dilin varlığı düşünce yaratmalarının da var olduğunu kanıtlar (Akarsu, 1988, 50).”

Dil öğretiminde sınıfa götürülen yazınsal metnin bir de dilsel ve anlamsal boyutu vardır. Öğrenci okuduğu metni değerlendirmeden önce metni anlamak zorundadır. Metni anlayabilmek için, metinde yer alan dil yapılarını, düz ve yan anlamlarıyla sözcükleri öğrenecek, metni değerlendirirken bu kalıpları ve sözcükleri kullanarak dilbilgisini de geliştirecektir. N. Tapan’ın da belirttiği gibi, öğrencilerin dil düzeylerine uygun, yabancı dilin en güzel örneklerini sergileyen, dili en güzel biçimiyle kullanan yazarların yapıtlarının yabancı dil derslerinde

incelenmesi hem günlük konuşma dilinin zenginleşmesine, hem de öğrencinin yazınsal metinlere ilgi duyarak okuma ilgisinin artmasına neden olacaktır(Tapan 1986, 77).

4. Sonuç

Eğitim sürecinde yaşamı çok yönlü kavrayabilen, eleştirel değerlendirebilen, sorgulayabilen bireylerin yetiştirilmesi amaçlandığında, gerek derslerin daha katılımlı ve yararlı geçmesini sağlayan, gerekse öğrencilerin dış dünyayla ya da farklı kültürlerle barışık ilişkiler kurmasına olanak tanıyan yazınsal metinlerin yabancı dil derslerinde kullanılmasının bu amaca uygun sonuçlar doğuracağı açıktır. Bu bağlamda yabancı dil dersi artık salt belirli kuralların öğretildiği, düzensiz gündelik dil kullanımının kazandırıldığı ders olmaktan çıkacak, dili bütün yönleriyle öğrenciye aktaran ve öğrencide farklı düşünme ve algılama yetilerinin gelişmesine olanak sağlayan bir içerik kazanacaktır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1988). *Wilhelm von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*, Nobel Yay., Ankara
- Dahrendorf, M. (1980). *Kinder und Jugendliteratur im bürgerlichen Zeitalter. Beiträge zu ihrer Geschichte*, Kritik und Didaktik, Scriptor, Königstein/Ts.
- Günçe, G.; Jersil A. (1972). *Çocuk Psikolojisi*, Ankara Üniversitesi Yayınları, cilt III.
- Gür, H. (1995). *Dil Öğretim Yöntemleri-İletişimsel Dil Öğretimi* Ankara, Tömer Dil Dergisi, sayı:36, , 18-35.
- Gür, H. (1995). *Dil Ediniminin Psiko-Sosyal Yönleri*, Ankara, Tömer Dil Dergisi, sayı:37.
- Heuer, H. (1974). *Audivisuelle Medien im Fremdsprachenunterricht*, Stuttgart.
- Heuer, H. (1974). *Einführung in die Didaktik der neueren Sprachen*, Audiovisuelle Medien im FSU, hrsg. Klaus Schüle, Stuttgart: E. Klett.
- Hunfeld, H. (1982). *Englischunterricht: Literatur 5-10*, München : Urban und Schwabenberg.
- Hunfeld, H. (1989). *Literatur als Sprachlehre*, München.

- Kast, B. (1984). *Der sogenannte Paradigmawechsel in der Literaturwissenschaft und Literaturdidaktik*, Methodischdidaktische Vorschläge für den Lehrer, Goethe Institut.
- Kast, B. (1985). *Jugendliteratur im kommunikativen Deutschunterricht*, Berlin und München.
- Kudat, C. (1996). *Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Kullanımı*, Ankara, Tömer Dil Dergisi, sayı:43, 32-42.
- Okutan, M. (1999). *Öğrenmede Motivasyonun Önemi*, Yaşadıkça Eğitim” sayı: 64, İstanbul.
- Polat, T. (1993). *Yazınsal Metinler ve Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi*, *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VIII*, İstanbul Üniversitesi Yay.
- Sayın, Ş. (1989). *Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yazım Eğitiminin Yeri*, *İstanbul, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölüm Dergisi Dilbilim VIII*, 13-21.
- Sunel, H. (1989). *Yabancı Dil Öğretiminde Metot Sorunu*, Ankara, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:4, 137-143.
- Tapan, N. (1986). *Orta Öğretim Almanca Ders Kitaplarına Çözümsel ve Değerlendirici Bir Yaklaşım*, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi.
- Tokdemir, A. (1997). *Dil Edinimi ve Yabancı Dil*, Sam Yay. Ankara

